

ובענין הזה שלש שאלות: א. ידוע שאדם חוזה ידעו שניהם שהם האנשים הראשונים שנבראו על ידי אלוהים ואין בארץ בעל חי מדבר זולתם. וכשראתה חוזה את הנחש בצורת אדם מדוע לא היה זה מחור בעיניו, ומפני מה לא פנתה לשאול אותו: מה הוא ומי הוא, במקום לשמוע בקולו ולהתפתות על ידו ולאכול? והתשובה: הסיפור מורה שאדם לא ראה את הנחש, כי כתוב שהיא נתנה לבעלה ואכל, והוא, כלומר אדם אמר: האשה אשר נתת עמדי, ולא הזכיר את הנחש. ומפני מה לא היה הנחש מוזהר בעיני האשה ולא שאלה אותו על טיבו? אין ספק שאמנם עשתה זאת. אבל הכתוב לא הזכיר ולא מסר את כל המטא ומתן של שאלות ותשובות שהתקיים ביניהם. וגם הרחיב בזה ואמר: אף כי אמר אלוהים, ומלת אף אינה פתיחת דיבור, ואין זה מדרד הלשון (להתחיל כך) אלא מלה זו באה כהמשך לדברים אחרים.⁴⁴⁹ יתכן איפוא שהנחש הציג את עצמו כשליח מאת אלהים, אם כמלאך אם כנביא, ולפיכך נפתחה וקיבלה את דבריו. ופנה אליה ולא אל אדם, מפני שידע שהנשים אפיין חלש ודעתן קלה להתפתות על ידי דברי הבל ותועיה.⁴⁵⁰ וגם הן עשויות להתעות את בעליהן כמו שקרה לשלמה ולאחאב.

שאלה ב: ומניין ידעה האישה שפרי העץ הוא טוב לפני שטעמה אותו, וגם הנחש לא אמר לה שהוא טוב? ומהיכן הכירה שהוא נחמד להשכיל? (והנחש הן לא אמר לה זאת) שתאמין גם בזה לדבריו.⁴⁵¹ התשובה: אף על פי שהכתוב [לא הזכיר] שהנחש אמר לה, שפרי העץ טוב, יתכן שאמר לה זאת כשתאר אותו. הן רצה שהאשה ובעלה יאכלו ממנו, וראשית מה שהוא צריך לעשות הוא לספר על טוב טעמו.

רוידיא ליליא יפועאי: "ודע שהשי"ת התנהג עם משה ברחמים והראה לו את האור הזה (של השכינה) לאט ובנחת, וכך עשה עם אדם כמו שבארנו בפרשת וישמע את קול אלהים מתהלך — שמעו קול אלהים בנחת ולרוח היום ושמעו את הקול לאט כדי שלא יבעתו. ועי' ג"כ פסה"י פ"ב, ה"א (ע"א, במהד' קאפח). ומשל הג' בפירוש של קרק': "ויקאל בורפק אי אנה אט'הר אלצות ברפק". ולענין מה שהסב את ההליכה על הקול, עי' בב"ר יט, ג: "שמענו שיש הילוך לקול". וכן באב"ע: ומצאנו לקול הליכה וג'". ובמו"נ ח"א, פנ"ד: "הקול הוא הנאמר עליו שהוא מתהלך". ובפירוש של יפת: "וקאל מתהלך בגן עדל עלי אן אלקול גול אלי אלג'נאן מתטאר פיה... ומן קול" את קול יי' מתהלך בגן אן לים הו כבוד פכיף אמכו אלטאעו יכד'ב ויקול: "חרד וירד לבקשם בגן הארוכה". ובעברית: "מתהלך בגן" מוכיח שהקול הוא שירד אל הגן והתהלך בו... וכמה שאמר 'קול ה' מתהלך' משמע שאין זה הכבוד (שהתהלך), ואיך אפשר לטוען לזכור ולאמר 'חרד וירד וג'". ר' מש"כ על המובאה של יפת ב-PAAJR, 1973, עמ' 1-2.

459 וממש כך בפירוש הרד"ק: "באמרו ואף שמראה תוספת על הדברים שקדמו נראה כי דברים אחרים קדמו בין חוזה ובין הנחש". ובאב"ע, בקיצור: "וטעם אף כי יורה כי דבר דברים אחרים וכו'". ובתרגום שבלי הפירוש תרגם רבנו באופן חפשי: "איקינא קאל אללה" — "האמת שאמר אלהים", והוא עפ"י המיוחס ליונתן: "הקשטא דאמר". וכן בדרקמה שער א' עמ' 22: "אף כי אמר, כלומר, האמר אלהים כד'".

460 וכן באדר"ג, שם: "אמר והואיל ואיני יכול להכשיל את האדם אלך ואכשיל את חוזה".

וכן בשאלות של פילון לבר', עמ' 20: "וסביר שהנחש פנה לאשה משום שהיא נוחה להתפתות יותר מן האיש".

461 ר' פירוש של יפת לזה לעיל, בעמ' 287, הערה 427.

תלמידו של אלוהים ולא להיכשל בטעויות ולא להיטרד כספיקות, ולא לסבול משכחה, וכמו שהגיע למשה מפני שלמד מפי הגבורה.⁴⁴⁵ וכשלא רצה להמתין ונחפו להשיג את מה שנאמר לו עוד להשיג בדרך הטבע וביחס של התרברבות לגבי אלוהים, וביטל את עצמו מתורת אלוהים, וקיפח את שחר עצמו.⁴⁴⁶ הרי מן הדין הוא שיענישהו אלוהים, אותו ואת מסיתו. משל למלך שאמר לשרו: אל תאכל היום עד שתאכל עמי על שולחני, כעין מה שאמר דוד למפיבשת.⁴⁴⁷ ובא אדם שידע על מצות המלך ופיתה את השר לאכול לפני השעה שבה אכל המלך, והשר אכל עד שלא היה לו צורך כבר בסעודת המלך, הרי מן הדין הוא שיענשו שניהם. ואין השר יכול להתנצל בשום אחד מן האופנים שאמר לו המסית, (ועורר) את תאוותו למזון שהוא בפייו וטובו וטעמו ותועלתו, שהרי המלך הבטיח לו תמורתו דבר שהוא טוב וחשוב ומכובד ממנו. אבל הכופרים הללו שהם נבערים מדעה, נאחזים בדמיונות שטחיים ואינם מתבוננים בדבר עד תומנו.

אחר כך אמר ותרא האשה (תרגום הפסוקים ו'—ג'). תרגמתי "לרוח היום" חרכה אליום — תנועת היום. כי שם זה הוא בן תשע הוראות: רוח (נושבת), ככתוב⁴⁴⁸: ורוח אלוהים מרחפת, אחד מהצדדים, כגון⁴⁴⁹ מצד רוח הקדים, בקנה המידה, את רוח הדרום מדד⁴⁵⁰, רוח האדם — ורוח כל בשר איש⁴⁵¹, תואר ותבנית, כל אשר היה ברוח עמו⁴⁵², עצה — ורוח לבשה את עמשי⁴⁵³, אויר — ורוח לא יבוא ביניהם⁴⁵⁴, כעס — כי תשיב אל אל רוחך⁴⁵⁵, אנה אלך מרוחק⁴⁵⁶, שקר — החכם יענה דעת רוח⁴⁵⁷, ותנועה — כי רוח החיה באופנים⁴⁵⁸. והאריך הכתוב לספר איך התפארה חוזה בנעימות טעמו של העץ ויופי צבעו... ורצה לתאר לנו בזה את האופן שבו נתפתחה כי היתר חזקים בחמש החושים הם הראיה והטעם... ועכשיו...

445 עי' תמורה טו, ע"ב: "היו למדין תורה כמשה רבנו" — בלי שכחה. אבל בזבחים ז"א, רע"ב: "שמשה שמע ושכח". ובס"ו ע"ב: "מכלל דמשה איעלם כנייה", ועי' מש"כ לעיל, עמ' 274.

446 ולזה מכוונים דבריו המקיטעים בקטע הנ"ל נגד חיוי (שירים חדשים, הנ"ל עמ' 38): "ללמדו מפיו דעת והוא קפץ ומהר טוב ורע"... כלומר אלהים רצה ללמדו מפיו דעת ואדם מהר ולמד טוב ורע מעצמו.

447 ר' שמ"ב ט, י.

448 בר' א, ב.

449 ח' מב, טו.

450 שם, יח.

451 איוב יב, י.

452 דה"א כח, יב.

453 שם יב, יח.

454 איוב מא, ח.

455 שם טו, יג.

456 תה' קלט, ז.

457 איוב טו, ב. ובפירושו שם "ורוח שקר, כמו, והנביאים יהיו לרוד".

458 יח' א, כ'. ולגוף הענין, יש לנו השלמה בפירוש רבנו לשמות: "ואעלם אן אללה עו וגיל רפק במשה חתי אוראה ד'לך אלנור רוידיא ווידיא. וכד'לך פעל אללה באדם כמא בינא פי וישמע את קול אלהים מתהלך טעמו צות אללה ברפקה בחרכה אלנהאר וסמעא אלצוה